

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 1/25

**ДЕТСКА ГРАДИНА “РАН БОСИЛЕК”-ГР.ГАБРОВО
УЛ.” БАЛКАН “ № 2 / ТЕЛ: 808 216
e-mail: odzranbosilek_gabrovo@abv.bg**

Утвърждавам:
Ст.Тотева
ВрИД Директор на ДГ „Ран Босилек“

**ПРОГРАМИ ПО
ГРАЖДАНСКО, ХУМАНИСТИЧНО,
ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И
ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ В
ДГ”РАН БОСИЛЕК”
през учебната 2024 / 2025 година**

Настоящите програми са приети на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 1 / 13.09.2024 г. и е утвърдена със Заповед РД 04-28/ 16.09.2024г.

Документ в съответствие с ISO 9001:2015
СУК разработена в съответствие с ЗПУО от 1.08.2016г.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 2/25

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Учебната програма е разработена в съответствие с изискванията, определени с държавния образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование (Наредба № 13 от 21.09.2016 г. обн., ДВ, бр. 80 от 11.10.2016 г., ДВ. бр.75 от 1 Септември 2023г. в сила от 11.10.2016 г.) и при спазване разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование .
2. Настоящата учебна програма описва съдържанието на обучението, чрез което се подпомага изграждането на съвременни ключови компетентности.
3. Програмата е изготвена след определяне на стратегическите приоритетите за реализиране целите за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в ДГ“Ран Босилек“гр.Габрово.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ ПО ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. ГРАЖДАНСКО И ДУХОВНО-НРАВСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ:

- Междуличностни отношения
- Социална среда
- Права на човека
- Идентичности и различия в обществото
- Основно съдържание на работата при осъществяването на хуманистичното образование чрез духовно-нравствено възпитание в детската градина е запознаването с традициите, с особеностите на подготовката и провеждането на празничните дни

2. ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ:

- Психично здраве и личностно развитие
- Физическо развитие и дееспособност
- Лична хигиена
- Хранене

3. ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ:

- Вода, почва, въздух
- Енергия и климат
- Биологично разнообразие
- Потребление и отпадъци
- Общество и околна среда

4. ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ:

- Културни идентичности
- Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия;

5. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО БДП КАТО ЧАСТ ОТ ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН КОМПЛЕКС:

- Формиране на начални представи за пътната среда
- Формиране на учения за безопасно движение на пътя
- Формиране на култура на поведение на пътя.

КОНКРЕТНИ ПОДХОДИ

- Водещи са игровия подход и конструктивния подход.

Документ в съответствие с ISO 9001:2015
СУК разработена в съответствие с ЗПУО от 1.08.2016г.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО		
в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 3/25

- Приоритетно прилаганите съпътстващи подходи са както следва:

1. Комуникативен подход - изразен в изграждане на комуникативно- смислови структури.

2. Личностно - ориентиран подход - детето е в центъра на ОВП, организиране на взаимодействие с другите, диалог в условията на взаимодействие, демонстриране на присъствие, ангажиране с дейност.

3. Интегративен подход- обхваща две линии:

- Личностна линия на интеграцията- потребностно- мотивационна, съдържателно-операционална и емоционална- волева сфера на личността.

- Междудисциплинарна линия на интеграция- сътрудничество и интелектуална самостоятелност във всяко направление чрез съдържателните ключови ядра.

4. Хуманно- личностен подход:

- личният опит е в основата на субективния опит;
- възпитанието и обучението се осъществяват чрез съчетаване на вербалните с игрови, нагледни и практически интерактивни техники;
- дейността не е цел, а културните компетенции чрез нея като средство придобиват модерна характеристика на европейско образование;
- гарантират се динамичните преходи от ситуации като варианти за мястото и позицията на детето в тях;
- търсят се индикатори за вътрешната динамика на усвояването;
- осигурява се самоактуализацията на индивидуалността- стабилност, присъединяване и приемане, самоуважение.

5. Комуникативно- експресивен и креативен подход:

- Разчита се на неформални контакти, общи желания, идеи и проекти;
- подпомага се индивидуалната експресивност на детето;
- акцентира се върху креативните прояви в играта, познанието, общуването;
- развиват се комуникативни умения, умения за самопредставяне и за работа с другите- в малки групи, в екип, в големи групи.

6. Рефлексивен и ценностно- ориентиран подход:

- рефлексията изисква развитие на самооценка, самоконтрол- саморегулация при решаване на игрови, практически и познавателни задачи;
- ученето през целия живот интегрира всички процеси на взаимодействие за стимулиране на представи, умения и компетенции;
- постмодернистичните концепции в плана на образованието налагат стимулиране на межкултурната рефлексия в европейското образователно пространство.

Същност на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

1. Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимосвързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.

2. Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 4/25

3. Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.

4. Екологичното образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.

5. Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

Цел и задачи на гражданското образование в детската градина

Главна цел: да се подпомогне личностното и социално развитие на децата в условията на сътрудничество и взаимодействие между всички образователни общности в детската градина на основата на зачитане на правата на децата.

Задачи:

Когнитивни: ориентирани в някои от основните права на детето (име, дом, семейство, образование, здравеопазване, защита от посегателства и др.) и развитие на интелектуалните операции на децата за оценка и интерпретация на събития от живота на детската общност и на най-близкото обкръжение на детето.

Афективни: поставяне на основата на ценностни ориентации за гражданско поведение: изграждане на позитивен Аз-образ; отстояване на интереси; желание и готовност за участие в живота на детската общност; стимулиране на мотивацията и нагласите за активно участие при решаване на конфликти в детската група и др.

Поведенчески: развиване на самостоятелност и инициативност, самокритичност, организираност при извършване на познавателни и практически дейности; развитие на умения за общуване и работа в екип и др.

За пълноценното обучение и възпитание ще се използват различни методи и форми на работа, като се отчита възрастовото възприятие на децата:

- екскурзии и целеви разходки до музеи на местната култура, паметници и др.;
- Наблюдение на промените във външния вид на местното селище, за труда на хората в детската градина и в града;
- разговори за родния град, страната, нейната история;
- показващи илюстрации, филми, слайдове;
- слушане на аудио записи- например химнът на страната и др.
- използване на фолклорни произведения (поговорки, думи, приказки, учебни песни, игри);
- запознаване с продуктите на народното изкуство (живопис, бродерия и др.);
- запознаване с работата на известни поети, художници, композитори и др.;
- организиране на тематични изложби;
- участие в обществени и календарни празници;

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 5/25

В таблицата са планирани някои съдържателни акценти като отправна точка за конструиране на програма по гражданско образование. Те играят ролята на смислови и поведенчески параметри, които произтичат от целта на гражданското образование.

Тематично ядро: Демокрация, власт, институции

Смислови акценти	Поведенчески измерители (умения, ценности, отношения на децата)
Защо хората живеят заедно?	Проявяват интерес към изследване на жизнената среда, в която живеят; към начина на живот на околните - възрастни и възрастни. Ориентират се в необходимостта от защитаване на интересите на хората чрез обединяването им в различни групи. Ориентират се във функционалността на правилата на поведение. Назоават и прилагат правила за по-добро взаимодействие между хората
Как хората си помагат?	Обясняват начините на взаимопомощ между хората и проявяват готовност да защитават по-слабите и уязвимите. Проявяват умения за толерантност в общуването и постигане на съгласие в споровете.
Домът, в който се чувствам сигурен и щастлив	Ориентират се в основанията на хората да живеят в свой дом и да имат семейство. Имат представа за ролите и правилата, които регламентират отношенията им с най-близкото обкръжение (семейство, роднини, приятели и др.). Имат представа и умеят да формулират важни за семейството правила и отговорности за съвместен живот. Умеят да идентифицират ценности в семейството: любов, загриженост, уважение, взаимопомощ, сигурност и разкриват връзката им с потребностите и правата на детето.
Кой се грижи за нашата сигурност?	Разпознават местните органи за ред и сигурност и имат представа за тяхната дейност, свързана със спазването на правата на децата. Населеното място, в което живеят. Познават и имат положително отношение към някои от природните и исторически забележителности на населеното място, в което живеят. Вземат отношение по актуални проблеми на всекидневието на общината.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 6/25

Населеното място, в което живея	Познават и имат положително отношение към някои от природните и исторически забележителности на населеното място, в което живеят. Вземат отношение по актуални проблеми на всекидневието на общината
Моята родина България	Идентифицират България като своя родина. Ориентират се в традиционни национални добродетели – миролюбие, трудолюбие, любов към учението, родолюбие. Имат представа за различните етнически групи, които живеят на територията на България. Назоават и разказват за населени места в България, които са посещавали. Ориентират се в разположението на своето населено място на географската карта.
Държавни символи: столица, герб, знаме, химн	Познават националните символи и се ориентират в тяхното съдържание.
България и нейните съседи	Имат представа за съседните народи и държави и се изказват положително за тях. Посочват добродетели на българския народ, проявени в отношенията им със съседните народи
България и демократична Европа	Имат представа за единството на света, в който живеем. Разпознават някои от европейските символи: флаг, химн и др. Назоават някои европейски държави
Защо децата имат нужда от закрила?	Правят оценка на конкретни примери от ежедневието, в които се нарушават правата на децата, и предлагат възможности и начини за тяхното ограничаване и контрол. Имат представа за съществуването на национални и международни институции и документи, създадени в името на спазване правата на децата и ангажирани с тази дейност.

Тематично ядро: Граждански права и отговорности

Смислови акценти	Поведенчески измерители (умения, ценности, отношения на децата)
Какви записани права трябва да имат децата	Акумулират опит, свързан с възприемането на правила, забрани и разрешения, и го съотнасят с идеята за правата на детето. Ориентират се в разбиранията за човешките права като гаранция за това хората да бъдат свободни, сигурни и равнопоставени.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 7/25

	<p>Проявяват интерес към процеса на откриване, разбиране и отстояване на своите права и правата на другите. Назовават някои от основните права според Конвенцията за правата на детето. Могат да коментират конкретни ситуации, които илюстрират найчестите случаи на неспазване на правата на децата.</p>
Какви права имам у дома	<p>Проявяват интерес към възможностите на семейството да създава позитивна емоционална атмосфера чрез ролите и правилата за съвместен живот. Идентифицират важни за децата и родителите правила за съвместен живот. Познават основни права, които са свързани с живота на детето в семейството. Позитивно възприемат своята роля в семейството. Умеят да изследват собственото си поведение у дома</p>
Право на съжителство със своите родители и практикуване на своята култура и език	<p>Проявяват интерес към проучване на факти и събития от историята на семейството и рода. Имат позитивно отношение към празниците в семейството като средство за съхраняване на духовната връзка между поколенията. Ориентират се в символиката и ритуалността на найпопулярните български празници. Откриват общото и различното в традициите и обичаите на различни етнически групи и народи. Запознати са с празници, традиционни за други етноси, живеещи в България.</p>
Защо е важно да имаш мнение и да изразиш мнение? По какви въпроси и в какви ситуации трябва да се интересуват от моето мнение	<p>Проявяват интерес към взаимоотношенията между хората и правото на всеки да изразява мнение. Дават оценка за дейността на детската група и изразяват лична позиция. Имат потребност да изразяват мнение по въпроси, отнасящи се до тях и изискващи тяхното участие. Желаят да участват в съвместното решаване на проблеми като търсят информация и изразяват мнение. Посочват проблеми, произтичащи от неспазването на правото да се изразява мнение.</p>
Да работим и играем заедно	<p>Откриват причинно-следствени връзки в поведението на хората. Имат формирано положително отношение към общите</p>

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 8/25

	<p>занимания на групата. Ориентират се в някои умения за общуване и съвместно вземане на решения. Изразяват своето мнение в ситуации на вземане на решения (у дома и в детската градина). Проявяват взаимен интерес и инициатива за съвместни дейности и се стремят да спазват правила. Възприемат правилата за групово работно и игри като необходимо условие да се чувстват равнопоставени, сигурни и свободни. Имат умения за работа в група и изпълняват различни роли в нея.</p>
Кой нарушава правата на децата?	<p>Осмислят правата на децата като поемане на отговорност за живота, здравето и благополучието на децата. Имат представа за правата на децата, които най-често се нарушават. Описват отношение и поведение на възрастни и деца, което нарушава техните права. Правят самооценка на поведението си и разбират последиците от нарушаването на правилата в отношенията помежду си. Рефлектират върху позицията си на бъдещи възрастни, на които предстои да защитават правата на децата</p>
Моето здраве	<p>Имат позитивно отношение към своето тяло и здраве. Познават и спазват основни хигиенни правила и норми. Познават основни източници и фактори, увреждащи човешкото здраве и са мотивирани да им се противопоставят. Проявяват грижовно отношение към природните ресурси и околната среда. Ориентират се в правомощията на медицинските работници, здравните служби и заведения.</p>
Да се грижим за себе си и другите	<p>Ориентират се в света на ценностите и развиват умения за изследване на ценности. Идентифицират собствените страхове и тревоги, изследват тяхната природа и търсят пътища за постигане на чувство за сигурност и увереност. Ориентират се по отношение на различни видове рискови ситуации (насилие, опасни пътища, небезопасени места и др.) и коментират начините, по които могат да си помогнат сами и да окажат помощ на други. Развиват</p>

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 9/25

	критичност по отношение на доверително общуване, насочено към съхраняване на тайни. Повишават чувствителността си към проблемите на техните връстници със специални нужди.
Да постигаме мечтите си	Деца се ориентират в съдържанието и взаимовръзката на техните мечти, желания, интереси, цели и способности. Развиват умения за поставяне на реалистични цели и планиране. Развиват чувство за оптимистична жизнена перспектива. Уважават желанията и мечтите на другите деца в групата.

Тематично ядро: Идентичност (лична, групова, национална, общочовешка)

Смислови акценти	Поведенчески измерители (умения, ценности, отношения на децата)
Моето име. Имената на моите връстници. Даване на име. Значения на имената и смисълът от име. Родово име, имена на близки и роднини. Историята на нашите имена.	Ориентират се в универсалната същност и послания на човешките имена, независимо от техния различен етнокултурен произход. Изразяват радостта си и съпреживяват радостта на връстниците си да носят името, което имат. Формират положителна самооценка чрез разкриване значението на своето име. Развиват умения за позитивно проектиране на името върху личността. Развиват умения за положително самоописание и самопредставяне. Проявяват интерес към разкриване на ценностните значения и послания на имената на близки хора, роднини и връстници
Моите приятели	Проявяват интерес към опознаване на другите деца в групата. Развиват нагласи за позитивно междуличностно възприемане. Умеят да сравняват посредством откриване на подобия и различия помежду си. Развиват групова идентичност и повишават чувствителността си към живота в детската градина. Идентифицират качествата на добрия приятел и развиват умения за общуване и съхраняване на приятелството
Право на самоличност: име, националност, семейни връзки	Ориентират се във функциите на името, семейството и националността на човека - като средство за идентификация (обозначаване) и като човешко право.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 10/25

	Развиват умения за разказване и тълкуване на факти и събития от историята на своите семейства и родове. Дават примери от семейната, родовата и националната история, които за тях са източник на самочувствие.
Моето семейство и дом	Изследват и формулират нуждата на децата от семейство. Възприемат дома като лично пространство, определено от потребностите и възможностите на неговите обитатели, и като територия за действие на правата на детето. Притежават пространствена ориентация за местоположението на своя дом и могат словесно и графично да го описват. Притежават чувствителност към различните представи на хората за дом и към различните им възможности да го имат. Поемат лична отговорност за поведението си у дома.
Аз съм момиче/момче.	Позитивно възприемат половата си принадлежност. Имат положително отношение към представителите на другия пол и се отнасят към тях като равностойни партньори. Умеят позитивно да определят своеобразието и равноценността на половете. Проявяват интерес към взаимоотношенията между двата пола (момчетата–момчетата / мъже–жени). Ориентират се в някои модели на поведение, свързани с половата принадлежност и разширяват представите си за приемливо (допустимо) поведение на представителите на другия пол
Да харесваме себе си	Развиват чувствителност към различията и подобията помежду си и към осмислянето им от гледна точка на универсалните човешки ценности. Тренират умения за позитивно самовъзприемане. Ориентират се към взаимно оказване на подкрепа за развитие на позитивна самооценка и утвърждаване на личностна увереност.

Тематично ядро: Социални различия

Смислови акценти	Поведенчески измерители (умения, ценности, отношения на децата)
Ако всички сме еднакви	Проявяват познавателен интерес към процеса на откриване на различия и

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 11/25

	подобия между хората. Притежават чувствителност към възприемане “различността на другия”. Изследват ситуации, предлагащи неравни условия за постигане на успех от различни групи хора. Ориентират се в проблемите, свързани с начина на живот на децата в неравностойно социално положение.
Видими различия и невидими сходства между хората.	Ориентират се в разбирането на разнообразието като атрибут на съществуващото и на “различията” като фундаментална характеристика на човека. Умеят да откриват сходства в живота на хората от различни социални групи от гледна точка на универсалните човешки ценности, които споделят
Право на специални грижи за децата с увреждания	Формират нагласи за позитивно възприемане на децата с увреждания като хора с равни права, способни да постигат пълноценно развитие. Ориентират се в начините на познание, общуване и водене на самостоятелен начин на живот на хората с увреждания на зрителния, слуховия анализатор и опорно-двигателния апарат. Проявяват чувствителност към проблемите на деца със затруднения във физическото и умственото развитие. Проявяват готовност да се научат как да оказват помощ на хора и деца с увреждания.
Как възприемаме другия етнос?	Проявяват интерес към живота на хората от други етнически общности, населяващи България. Проблематизират стереотипни представи и негативни нагласи за възприемане на различни етнически общности

Интерактивни методи и техники на обучение по гражданско образование

Обсъждане - Това е типичен метод на диалогичността, чрез който учителят и децата разменят информация, споделят свой опит, мисли, чувства и идеи. Подобно на добрите образци на неинституционализираното учене, диалогът може да осигури на децата спонтанни познавателни открития, съпреживяване и партньорство. Добре организираното обсъждане допуска (и дори предвижда) задаването на въпроси не само от страна на учителя. Една от целите на дискусиата е пораждането на други въпроси, които децата ще пожелаят да зададат на своя учител, родител или връстник. Обсъждането е многофункционална процедура, която може да реализира различни задачи, свързани с възможностите за:

- актуализиране на опита на децата;

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 12/25

- откриване на нови знания;
- активизиране на мисленето и въображението;
- осмисляне и обобщаване на знанията;
- контрол и оценяване на обучението и др.

Мозъчна атака (brainstorming) - Методът организира децата свободно и бързо да изказват идеи в отговор на зададен от водещия въпрос, включвайки следните стъпки: Водещият задава въпрос (желателно е да бъде изписан на дъската или на постер) и, след като се увери, че всички ясно са разбрали задачата, посочва времето за изпълнение (обикновено в рамките на 3-5 минути). След подаден сигнал от водещия, за посоченото от него време децата дават своите отговори, а водещият ги записва непосредствено под въпроса. Отговорите се записват по реда на тяхното предлагане и по начина, по който са формулирани от децата. Не се допускат редакции. През това време не се извършва обсъждане и оценяване на предлаганите идеи. Предложенията се оценяват чрез обсъждане (или дискусия), след като се преустанови тяхното излагане (например след изтичането на предварително уточненото време за това). Тази последна стъпка понякога не се описва като част от метода „мозъчна атака“, а се обособява самостоятелно като „метод на отложената оценка“. Проблемите при изпълнението на този структурно несложен метод произтичат преди всичко от трудностите да се преодолеят спонтанните реакции в поведението, придружени с даването на оценъчни съждения. Както за децата, така и за възрастните това е предизвикателство, което изисква уточняване на правилата преди използването на метода. Отначало ще се наложи правилата по-често да се напомнят, докато този метод се усвои и се превърне в групово умение, представляващо част от комплекса „умения за групова работа“.

Упражнение - изключително разнообразни по своите дидактически възможности и начини на организиране. Обикновено под „упражнение“ се разбира поредица от репродуктивни действия, които развиват определени умения. Това донякъде определя дидактическото място на метода, предимно в приключващата фаза от обучението, в която се тренират умения. Обучение, което приоритетно е ориентирано към развитие на личностните и социални умения, предполага повече възможности за многофункционално приложение на упражненията. Предлагат се упражнения за мотивиране на децата и за актуализиране на техния опит, за въвеждане в ново съдържание, за затвърдяване или коригиране на модели на поведение, за проблематизиране на нагласи, даване на оценки, операционализиране на действия и др. Много от предложените упражнения процесуално са близки до различни образци на дидактически игри, решаване на казуси, дейности за самостоятелна работа и т.н. Общото между повечето упражнения от моделите на обучение е в търсенето на подходяща за възрастта занимателност, провокиране на интерес и осигуряване на възможности за комплексно активизиране на възприятията на учениците.

Дидактическа игра - успешно интегрира различни възможности за активизиране на мисленето и въображението на децата, създавайки приятна емоционална среда. Чрез дидактическите игри пътят на познанието става по-достъпен за децата, тъй като игрите създават познавателни ситуации, близки до техния опит. С помощта на дидактическите игри се демонстрират факти (модели на поведение), които иначе биха били трудни за наблюдаване.

Ролева игра (ролево проиграване) - Методът е изключително близък до нагласите на деца и възрастни да симулират социалната среда и да я развиват, играейки със своето въображение. Затова и самото обучение може да се разглежда като вид игра, в която учителят играе заедно с децата.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 13/25

Работа (учене) в малки групи и по двойки- Тази помощна техника може да се използва в различни случаи спрямо изложените вече методи на обучение. Работата в малки групи и по двойки улеснява:

- въвеждането на децата в дискуссионни проблеми;
- обсъждането на специфични части от по-глобални теми и проблеми, които предстоят да бъдат разглеждани от цялата група;
- споделянето на опит, който има доверителен характер;
- довършването на специфични задачи, които са част от общата работа на обучаваните;
- разработването на различни учебни проекти;
- по-доброто импровизиране в разиграването на ролеви игри;
- оптималното включване на всички деца в провеждането на активизиращи игри;
- рационализирането на учебното време и др.

Учителят може да използва следните техники за групиране:

- групиране чрез преброяване на поредни номера (например “първи - втори”, “първи - втори - трети” и т.н.);
- групиране по рождени месеци и дни;
- групиране по първите букви на децата;
- групиране чрез двойка карти: “Том и Джери”, “цар и царица” и др.;
- групиране чрез картички (с картинки), разделени на толкова части, колкото трябва да бъде броят на децата в групата;
- групиране по еднакъв цвят на дрехите, очите, косата.

Договаряне на правила за съвместна работа. В началото на всяко едно обучение е необходимо да се постигне споразумение (договор, конвенция) за правилата на работа в детската група. Учителят може да предложи на децата забавни начини, стимулиращи участието на всички в тяхното формулиране. Нека още в самото начало децата да се почувстват автори на “правила”, които след това, като членове на една общност (децата обичат да се чувстват част от цялото) да спазват заедно. Нека това да бъде игра, в която се симулират взаимоотношения при самоорганизация по подобие на “разумните” възрастни. Учителят трябва да увери групата, че не се позволяват изключения от спазването на правилата за съвместна работа (така, както е например в играта на футбол, баскетбол и др.). През първите седмици ще се налага правилата да се напомнят по-често на групата. Ще бъде добре, ако списъкът от правила бъде окачен като табло така, че да се вижда от всички. Някои от правилата могат да изглеждат така:

- “Да се изслушваме взаимно!”
- “Да зачитаме мнението на всеки един от нас!”
- “Да не се обиждаме и да не се присмиваме един на друг!”
- “Всеки има право да изкаже своето мнение!”
- “Да вдигаме ръка, когато искаме думата!”
- “Всеки има право да откаже участие в някое обсъждане, когато не иска!”

Активизиращи игри- се препоръчват често тогава, когато:

- децата нямат добре развити умения за групова работа;
- децата не се познават добре помежду си и се чувстват притеснени;
- групата е стояла продължително време на едно място;
- е прекалено спокойно, лениво и тихо;
- отделни деца закъсняват често за началото на занятията;

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 14/25

• съдържанието на играта смислово и емоционално може да се свърже с темата на занятието като демонстриращо или трениращо средство (подобно на дидактическите и ролевите игри).

ХУМАНИСТИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ В ПРЕДУЧИЛИЩНА ГРУПА НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА

I. Учебно съдържание

Основно съдържание на работата при осъществяването на хуманистичното образование чрез духовно-нравствено възпитание в детската градина е запознаването с традициите, с особеностите на подготовката и провеждането на празничните дни, което включва:

- 1) Провеждане на съвместни с родителите празници, възпроизвеждане на битови семейни обреди, празнични концерти, тематични вечери и утра, благотворителни акции.
- 2) Художествено-продуктивна дейност: изготвяне на подаръци за празниците; практически педагогически ситуации по ръчен труд.
- 3) Използване в педагогическите ситуации и допълнителните форми на сюжетно-ролеви и театрализирани дидактични игри.
- 4) Запознаване с народни подвижни игри, с устното народно творчество.

II. Цели и подцели:

Целта на хуманистичното образование чрез духовно-нравственото възпитание е формиране и развиване на нравствените качества на личността на детето в контекста на православната духовност и приобщаването му към националното културно-историческо наследство. Съставянето и осъществяването на програма за духовно възпитание в детската градина има следните подцели:

- 1) Съхраняване на духовно-нравственото здраве на децата. Приобщаването им към нравствените и духовни ценности на православната култура.
- 2) Изучаване на историята, културата, природно-екологичното своеобразие на родния край.
- 3) Стремех към възраждане на традициите в семейното възпитание.

III. Очаквани резултати:

- Усвояване от детето на основни християнски добродетели, насоченост и отвореност към доброто;
- Формиране на позитивно отношение на детето към обкръжаващия свят, другите хора и самия себе си, йерархичност в отношенията с възрастните и връстниците, създаване на оптимистична детска картина на света;
- Потребност и готовност за проява на състрадание и споделяне на чуждата радост.
- Субективно психо-емоционално благополучие;
- Възпитание на чувство на патриотизъм;
- Приобщаване към опита на православната култура, запознаване с начина на живот на традиционното семейство, разбиране на собственото място в семейството и достъпно участие в домашните задължения;
- Активно отношение към труда;
- Отговорност за собствените постъпки.

Достигането на очакваните резултати се осъществява чрез определяне на образователно- възпитателни задачи:

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 15/25

- да се възпита уважение към нравствените норми на християнския морал. Децата да се научат да различава добро и зло, да обикнат доброто, да бъдат в състояние да правят добро. Да бъдат пресечени различните форми на безнравствени прояви в желанията и постъпките на детето;
- да се създадат условия за възприемане на цялостната картина на света.
- да се формира духовно-нравствено отношение и чувство на съпричастност към духовното и културно наследство;
- на основата на изучаваните духовни традиции да се формира чувство на уважение към своя народ, разбиране на своите национални особености и любов към Родината;
- да се развие способност за възприемане и анализ на литературни произведения, да се научат децата да изразяват чувства, да се обогатява речниковия им запас от думи;
- да се развие музикалната им култура, да се приобщат към хоревото пеене, класическата, духовна и народна музика;
- да се осъществи целенасочена работа по физическото им възпитание, укрепване на волята и издръжливостта;
- децата да придобият елементарни трудови навици, като се научат да изпълняват най-прости битови задачи, обучават се в основите на ръчния труд, на продуктивната дейност;
- семейството да се ориентира в духовно-нравственото възпитание на децата (запознаване на родителите с основите на православната педагогика и психология, формиране на представи за модела и ценностите на традиционната семейна структура);
- да се формира чувство за собствено достойнство като представител на своя народ и толерантно отношение към представителите на другите народности (към връстниците, техните родители, съседи и др.).

IV. Принципи:

Основните принципи, които трябва да залегнат в основата на духовно-нравственото възпитание в детската градина, могат да бъдат изведени от самото разбиране на неговите същностни характеристики, както и по отношение на подбора на образователното съдържание и организацията на педагогическите ситуации.

1. Принципи на духовно-нравственото възпитание.

Основен принцип на духовно-нравственото възпитание е изграждането на живота върху основата на изискванията на християнското съвършенство (свободно признаване на правилото – „Отклонявай се от злото и прави добро”),

Хуманистична насоченост на възпитанието (отношението на педагога към възпитаника като към отговорен субект на собственото развитие) се реализира по пътя на формиране на отношение към себе си, към света и със света (любов към ближните).

Природосъобразност – възпитанието трябва да се основава на научното разбиране за естествените и социални процеси, да се съгласува с общите закони на човешкото развитие, като се отчитат възрастовите, полови и други различия.

Културосъобразност – възпитанието да се провежда в съответствие с ценностите и нормите на националната културна идентичност, формирана чрез Православието, и особеностите, присъщи на традицията в различните краища на страната).

Светски характер на образованието и законосъобразност – възпитателният процес да е в съответствие с действащото законодателство.

2. Принципи за подбор на образователното съдържание.

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 16/25

Научност и каноничност (съчетаване на съвременните постижения на педагогиката и психологията с църковната каноничност).

Съобразяване с изискванията на типовете програми.

Постепенност и достъпност (представяне широката картина на света с отчитане на възрастовите възможности на децата).

3. Принципи на организация на педагогическите ситуации.

Нагледност, съзнателност и активност, достъпност и мяра, научност, отчитане на възрастовите и индивидуалните особености на децата, системност и последователност, трайност на усвоените знания, връзка на теорията с практиката, възпитание в процеса на обучение; гъвкавост и вариативност.

В този контекст основна характеристики на дейността на децата е съчетаването на обучението и духовно-нравственото възпитание, интеграция на духовно-нравственото съдържание с естетическото, интелектуално, физическо развитие и трудово възпитание.

V. Форми на работа с децата:

- допълнителни форми;
- игри с нравствено и духовно-нравствено съдържание;
- мултимедийни презентации, видеофилми, аудио-записи и технически средства на обучение;
 - беседи, провеждани при декларирано съгласие на родителите от свещенослужители;
 - приложно творчество;
 - тематични вечери/утра с естетическа насоченост (живопис, музика, поезия).
 - организиране на изложби (съвместна дейност на децата и родители).
 - представяне на музикални приказки с духовно-нравствено съдържание.
 - провеждане на съвместни празници и организиране на съвместни събития с възрастните и децата;
 - екскурзии, целеви разходки (в града, в околностите на града), посещения на православна църква.
 - детска благотворителност и др.

VI. Форми на работа с родителите

Основното внимание, което се отделя на работата със семейството, може да намери израз в разнообразни **форми на работа с родителите:**

- родителски срещи на духовно-нравствени теми;
- лекции с родителите;
- открити педагогически ситуации, представящи възпитателно-образователния процес по програмата;
 - вечер на въпросите и отговорите;
 - провеждане на съвместни дейности (изложби, конкурси, родителски семинари-събеседвания на диалогова основа, тематични семинари);
 - допълнителни форми съвместно с родителите: анкетиране и тестиране на родителите с цел отчитане на грешките и корекция на процеса на духовно-нравствено възпитание в семейството;
 - индивидуални консултации със специалисти;
 - нагледни видове работа: информационни стендове за родители, индивидуални папки с материали за децата, които те носят вкъщи, изложби на детски творби, дидактични игри, литература;

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 17/25

- екскурзии;
- съвместни с родителите празници, спектакли, имени дни на децата;
- съвместно посещение на богослужения и разходки до манастири;
- помощ на родителите в детската градина (облагородяване на територията, участие в подготовката на празниците, козметичен ремонт, домакинска работа).

VII. Методи и подходи

1. Интердисциплинарен подход
2. Ситуативен подход
3. Работа по казуси
4. Проектно - базиран метод
5. Проблемно – ориентиран метод
6. Учене чрез преживяване
7. Учене чрез правене
8. Учене чрез сътрудничество
9. Решаване на проблеми

VIII. Идейни направления

1. Духовно-образователно (педагогически ситуации, беседи, устни поучения).
2. Възпитателно-оздравително (празници, подвижни и образователни игри, ролеви и конструктивно-творчески игри, разходки, екскурзии, походи).
3. Културно-познавателно (срещи, целеви разходки, екскурзии, концерти, представяне на мултимедийни презентации, прожекции на филми).
4. Нравствено-трудова (навици за самообслужване, почистване на стаята и двора, работа по интереси, продуктивна дейност, изготвяне на подаръци за празника).

МИНИ- ПРОЕКТИ В РАМКИТЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ

ТЕМА	ВРЕМЕТРАЕНЕ	НАСОЧЕНОСТ и ДЕЙНОСТИ	ПАРТНЬОРИ
I. Есенно-зимен празничен календар	15.09.2024г.- 28.02.2025г.	<ul style="list-style-type: none"> • „Вяра, надежда и любов“ - за любовта към всички хора. Това са три сестри, но най-голяма е любовта. • Празник на Християнското семейство - детето разбира взаимоотношенията и мястото си в семейството. Разбира значимостта на празничните събития, съпреживява радостта на семейството си по случай семеен празник. • Светът в навечерието на Рождество Христово „Бъдни вечер“ - детето е приобщено емоционално към фолклорни обичаи и обреди. • Рождество Христово „Коледа“ - детето има представи и отношения към вълнуващите ситуации и дейности, свързани с подготовката на коледните празници и свързаните с тях ритуали и атрибути. 	

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 18/25

		<ul style="list-style-type: none"> • Възприема стихотворението „Коледа“ на Никола Фурнаджиев-изпълнява изразително конкретен художествен текст.
I.Пролетно-летен празничен календар	01.03.2025г.- 14.09.2025г.	<ul style="list-style-type: none"> • Тодоровден- детето се чувства приобщено към национални обичаи и обреди. Разпознава ритуали и атрибути от празничната среда. • „Баба Марта“- работилница за изработване на мартеници с родители. • Лазаровден-разбира и взема участие в разговори свързани с познати теми. Използва прости разширени изречения. • Цветница- има емоционално отношение към българските празници и може да разказва за тях. • „Великденското червено яйце“- използва ясен и правилен език за описване на познати събития. Съгласува по род и число прилагателни и съществителни имена, взимайки участие в разговори, свързани с познати теми. Боядисване на яйца от децата и родители за Възкресната литургия-предоставяне на детето на възможности за общуване с връстници и възрастни, чрез извършване на съвместни дейности. • Възприема стихотворението „Христос възкресе“ от Веса Паспалева- изпълнява изразително конкретен художествен текст. • Воскресение Христово „Велик ден“- има знания за значението на великденските ритуали и атрибути.Може да разказва за съдържанието на празника-Възкресението на Христос.Изразява емоционалното си отношение към този празник. • Еньовден-участие в конкурсите за изработване на китки и венци от лечебни билки.
III. Миналото на моят роден град Габрово	15.09.2023- 31.05.2024г.	<ul style="list-style-type: none"> • Посещение на административните сгради в града - Община, Областна управа, Съд, Библиотека, Музей на образованието и църквата „.....“. • Запознаване на децата със старата българска книжнина и църковно славянския език на Българската православна църква.
IV. Моят	01.03.2024г.-	<ul style="list-style-type: none"> • „Моята празнична книжка“-

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 19/25

празнична книжка	31.05.2024г.	впечатления от празниците в багри. <ul style="list-style-type: none"> • Посещение в Етнографски музей „Етъра“ занаятчийска работилница по иконопис • Запознаване на децата със старата българска книжнина и църковно славянския език на Българската православна църква.
------------------	--------------	---

Интеркултурно образование

Чрез учебната програма се реализират целите на интеркултурното образование, свързани с изграждането на автономна и активна личност, която:

- зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности;
- признава правото и ценността на различието;
- приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;
- осъзнава и цени своята културна идентичност;
- умее да прави връзки между отделни сфери на обществения живот и да разбира причините за социалните неравенства.

Програмата предоставя ефективни възможности за междупредметна интеграция и извеждане на практически значимото знание като приоритет на обучението. Учебното съдържание по интеркултурно образование е представено в четири обобщени теми („Моят свят“, „Художественото богатство на различни култури“, „Заедно учим, играем и творим“, „Празници, традиции и обичаи в Република България“). Към всяка от темите са посочени компетентностите като очаквани резултати от обучението. Тематичният обхват предоставя различни възможности за групиране на учебното съдържание съобразно дидактическите цели. Формирането на компетентностите (знания, умения и свързаните с тях отношения) се осъществява по емпиричен път, като се поставя акцент върху активната позиция на детето в процеса на обучение. В контекста на всяка от изучаваните теми се търсят възможности децата да използват личния си опит и да извършват собствени проучвания.

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
Културни идентичности	<ul style="list-style-type: none"> • Познава различни измерения на културата – родова история, бит, обичаи, традиции, фолклор, ролеви модели, ценности. • Усвоява начални знания, свързани с колективната памет, от областта на литературата, изобразителното изкуство, музиката и др. • Разпознава културно специфични характеристики на етнически общности у нас.
Културна осъзнатост	<ul style="list-style-type: none"> • Формира у себе си емпатични нагласи за разбиране на чуждото поведение. • Осъзнава ценността на взаимното обогатяване на културите, произтичащо от позитивни интеркултурни взаимодействия. • Отстоява значимостта на културата на

СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО в съответствие с изискванията на ISO 9001:2015		
ID ICO_079 BG	ДГ „Ран Босилек“	
Версия 01/ 30.09.2016	Програма за гражданско, хуманистично, здравно, екологично и интеркултурно образование	Код в СУК: ОД_СР_25_00-01
Изменение от дата: първичен		Лист: 20/25

	неговата общност
<i>Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Умее да идентифицира прояви на нетолерантност в отношенията между представители на различни културни общности. • Развива умения за взаимодействие с представители на други културни общности във формална (учебна) и неформална (свободно време – изкуство, занаяти, спорт, туризъм и др.) среда. • Развива умения за сътрудничество в мултикултурни екипи
<i>Интеркултурно образование и права на човека</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Развива чувствителност към прояви на дискриминация.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Глобални тема	Компетентностите като очаквани резултати
<i>Моят свят</i>	<p>Познава различни измерения на културата – родова история, бит, обичаи, традиции, фолклор.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развива съзнание за своята идентичност. • Осъзнава ценността на взаимното обогатяване на културите, произтичащо от позитивни интеркултурни взаимодействия. • Отстоява значимостта на културата на неговата общност. • Посочва примери за прояви на дискриминация.
<i>Художественото богатство на различни култури</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Усвоява начални знания, свързани с колективната памет, от областта на литературата, изобразителното изкуство, музиката и др. • Назовава основни характеристики на своята идентичност, открити при изучаване на творби от литературата, изобразителното изкуство, музиката, фолклора. • Познава творби (фолклорни, литературни, музикални) на различни културни общности. • Осмисля текста на народната песен като фолклорно произведение. • Подбира подходящи словесни определения за характера на музиката. • Описва характера на изпълняваните песни. • Импровизира движения върху разнообразна характерна музика. Проявява артистичност и лично отношение в импровизацията. • Дава примери за присъствието на изучаваните музикални жанрове в ежедневието и празниците на хората. • Разбира значението на използването на гатанки, скороговорки и народните мъдрости за съхраняване и утвърждаване на културните